

Vladimir Gajšek

PISMO PRIJATELJU
Miroslavu Slani Mirosu

Medicine Spice

© **Vladimir Gajšek**

© Intelyway webmedia 2010

Vladimir Gajšek

PISMO PRIJATELJU
Miroslavu Slani Mirosu

Dragi in spoštovani prijatelj Miroslav,

lepo pozdravljen v tem gripoznem ljubljanskem februarju, ko je zaradi epidemije tudi sonce nekam ospensko in preganjamo tudi idejne streptokoke, ker so se razširili po narodnem telesu... Že več kot vsaj 40let se pozna, kar je dovolj zajetna časovnopasovna razporeditev dogodkov, ko se človeku dogodijo najrazličnejše stvari, ki jih čas pozdravi. *Liliputanci grede v napad*, bi rekel tudi s tabo. Sicer pa nekdo med gimpeljni očitno ne ve več za nikogar med nami, ki nas je izpustil ali nas sploh ne omeni – saj bi sicer moral vedeti, kam je Dante poslal izdajalce prijateljev, namreč v predzadnji pas svojega *Pekla*, v zadnjem pasu je dnô tega *Pekla* še le v pogubi in večni puščavi spodrezanih korenin sam satan – z izdajalci dobrotnikov in zanikovalec Jezusa Kristusa. Verjetno vsaj ni tako hudoben in bi mu morda ne pripisal take zlonamerne, prijateljsko izdajalske brezobzirnosti, saj se ima naposled le za krščanskega človeka, torej je bolj verjetno, da ga običajni spomin zapušča. Če pa je sestavljavc takšen satan, ves brezobzirno predrzen in pasji, si naj posledice svojih odločitev zanikanja mariborskih prijateljev pripiše kar sam. Po *Ljubljanski knjigi* je sledila dogovorno kakor samoupravno še *Mariborska*, *Celjska*, *Tržaška* in *Celovška knjiga*... Literarna besedila, po katerih se kažejo mesta, so prav tipična: zato je mogoče ozračje koderkoli zamenjati, pa smo na istem, ponekod tudi z istimi avtorji. Pomemben je namreč bil tokrat spet model, jezikanje pro forma, ne pa morebitna vsebina povedanega. In ker gre za pomen izpuščenih znamenitih, za slovensko mariborstvo požrtvovalnih, priznanih uveljavljenih besednih in likovnih avtorjev, je toliko bolj postsocrealistično grenko pocukrana podoba mesta Maribora, ki da je samo še nekakšno naselje izkoreninjenecv oziroma naselbina spodrezanih korenin, če se šteje, da so pravzaprav Mariborčani izginili, ostali pa so tam zgolj prišleki in priseljenci. V serijske publikacije pomembni mariborski avtorji ne spadajo, ostanejo le še klike, ki so zbrisale vsaj značaj mesta in mestno zgodovino: kar je literarnost in utopija, je le še Utopija, torej: Kraj, ki ga ni. Ko ne bi sestavljavc *Mariborske knjige* uvrstil v svojo sestavljanko tudi poezije, bi bil izbor jasnejši: kajti potem ne bi mogel ne mimo Janeza Švajncerja, Nade Gaborvič, tebe in mene... Med pesniki pa spadaš med »itn.« besednike v Mariboru. In tako je sestavljavc *Mariborske knjige* dosegel, da je prikazal

Maribor ne le kot pretočno obmejno, še vedno nekako "slovensko" naselje, marveč celo kot v sebi docela odtujeno urbanost brez zgodovine ali vsaj kot nekakšno "kulturno sivino" oziroma pogorišče ljudskega štajerskega pepela. Kdor je Maribor kdajkoli ljubil, je spet kaznovan, saj počne sestavljaivec *Mariborske knjige* enako kot kaznovalec jugofirer, ki nas tudi ni nikjer upošteval prav zato, ker smo bili Mariborčani. Očitno sestavljaivec *Mariborske knjige* ni demokrat in se vnaprej odreče vsakršnemu kulturnemu dialogu, je sebizadosten. Zato so nam v peterici spet pripravili značilno - tiho zaničevalno - razočaranje in obupni primitivizem arogance, kar je mogoče obravnavati vsaj z dveh izhodiščnih točk: z gledišča izničenja kulturnosti in literature mariborskih literatov, ki smo pomembnejši od sestavljalca *Mariborske knjige*, nadalje pa ob brezpredmetnosti, ki se niza v izdajo knjig o slovenskih mestih literarno? Ta dvoplastnost vprašanja me upotuje k formam zgolj objektivacije, kjer se pojavi mariborstva sicer nadalje razplastijo v svoje urbano okolje kot življenje gospodarstva, kot zgodovinski urbani razvoj, kot notranja živa zveza duha z arhitekturo in urbanizmom Maribora, naposled pa kot mestna avtonomija ali samostojnost. Predmet *Mariborske knjige* namreč ni mesto Maribor, ampak so literarna besedila o njem, nekaj tudi esej in spremna besednost sestavljalca *Mariborske knjige* ter Milojke Kline. Medsebojna zveza med ljubljanskim naročnikom in mariborskim izvajalcem je samo izključnost: sestavljaivec *Mariborske knjige* je zanalašč in verjetno le samovoljno brez kakih posebnih literarnozgodovinskih, kaj šele literarnokritičnih presoj izpustil tiste, ki jih preprosto noče poznati. Pozneje ti bom, prijatelj Miroslav, opisal, kako je to storil in po kakšnih že preskušeni metodah – na "slovenski" način, ko ne prenese drugega kot lastno klikarstvo. Kam se je torej izteklo v Mariboru pol stoletja, ki ga *Mariborska knjiga* ne upošteva in ne pozna? Kako živite v takšni obdravski duhovni, literarni in kulturni praznini?

Seveda v Mariboru nikogar ne briga, da so nas Gajške grdo in po krivici po vojni preganjali, da je očka izgubil službo, da smo bili tudi na socialnem udaru – znani kot krščanski slomškovci in maistrovci. Gajški. Kaj pa bi bilo prav, da bi bil omenjen Lent/Pristan, ko sem med "četanjem" že pripoznal vse tisto, kar je mestno izginulo, a proslulo v mahu in plesnih tistih pra/starih stavb v uličicah, navzgor proti Kotoški cesti ali dlje vzporedno proti tržnici, ne

diagonalno, ampak položno naprej, na daljici, ki se konča pri prodajalkah jajc, masla, mleka, sira, skute in smetane... ali pri mesarjih..., tam so svojčas bili že tudi v posebnih uticah zlatarji, prodajalci oblačil in perila, rokavičarji in podobni malotrgovski in obrtniški ljudje, tudi prišedši iz Hrvaške ali celo iz Srbije..., poleti pa seveda kot običajno lubeničarji. Opis Alojzijeve cerkve je bil vsakokrat povzet po umetnostnozgodovinskih zapiskih..., kaj šele Glavni trg, kaj šele centralna pošta, kaj šele stolnica, pred katero me je birmal škof Maksimilijan Deržečnik, boter pa je bil zlatar Srečko Gajšek... in sem bil takrat ves nov, od perila do svečane črne deške obleke, v beli srajci, tudi z zlatimi manšetami in drago zlato ročno uro... Prav to meščanstvo poskuša celo newagevski Maribor zanikati ali potvoriti, čeprav smo sprva še živeli, dokler niso očka nagnali iz službe nacikomunisti, prej namreč kulturbundovci s hakenkrojcem na trakovih, po vojni pa kompartijski ljubčki občinskokomitejskih fuks..., a smo se pobrali spet in spet iz vsiljene bede. Kajti človeško je, kar je pristno šele v medčloveških odnosih, ne pa v neki vzvišeni tekmovalni kulturnosti sebi odtujenih in zljajnano izgubljenih slojev, kakor so se že ravnali vsakokrat utilitarno povzpetniško po pravilih, namreč po pravilih gospodujočega razreda ali mestnoobčinskih oblastnikov. Kot sam veš in sva skusila ničkolikokrat, nisva bila pripravljena, ti Prlek, jaz Mariborčan, tekmovati na zljajdranem dričanju navzgor povzpetniško: v svoji pristnosti si tolkel rekorde, ne da bi jih sploh hotel doseči, upornik zoper vsakokratno administrativno maloumno soseščino in zglajsano in zglačano spodobnost, tako da si celo pisal o prostituciji in spolnosti, čeprav ne v psihoanalitskem smislu: v vsakem človeškem bitju si videl tudi družbeni organizem, tudi narodno bivajoče, tudi mariborsko zapostavljenost. In medtem ko so drugi povzpetniški stremuhi kakor "kulturno" hujskali k uporju mariborskega lumpenproletariata, šnopsarjev in vlačugic, ki so itak bili samo bedni primerki zavrženosti, si ti raje opisoval njihovo mestno usodo izobčenja v časih, prisegajočih na revolucijo malih ljudi kot nadljudi... Skrivnost njihove uspešnosti je v veličnosti, ko so povzpetniki prilezli do katerihkoli položajčkov, potem pa so prirejali primeroma tudi "razstavo" mariborskih avtoric in avtorjev na poseben, celo na protiliteraren način, po metodi kaplarskega pazništva, ja, butli... igrali so vlogo kulturnikov, nekateri še dandanes igrajo to umazano vlogo na sceni občinarstva in se delajo vmes za

žrtve, potem pa vlečejo nagrade in se v pajdašijah izživljajo. A nekaj je res: osebno sem občuteval samostojnost umetnika genija, ko sem se vključeval v svetovno literaturo in mi niso zadoščale niti več marksistično-leninsko usmerjene šolske lekcije ponavljajočega se enoumja... - ti pa si po drugi skorji rodovno slovensko priplezal do visokih vej. In tako se je odzrcaljšalo pristno človeško življenje že v deštvu...

Niti klečeplazniki in ne liberalistično suhoparni ali brez zgodovinskega jedra. V takem okolju sem lahko odraščal med knjigami in slikami – meščansko, drugače kot ti, prijatelj Miroslav. Že očkova knjižnica, fotoatelj doma in nakup slikarskih "naprav" ali oljnih barv ter platen... - vse to je predstavljalo ob šahu del skupnega življenja, obenem sosesko pomoč, ko se otroci nismo prezirali, ampak smo si pomagali: zdaj onim, ki so imeli zgoraj menda 14 otrok, zdaj tistim, ki jim je "ozna – sve dozna" ali udba odpeljala ponoči očete v večletni zapor ter so ostali sami z materami... Poleg tega smo bili že otroci povojno vsaj dvojezični, znali smo namreč slovensko in nemško: zaradi avstrijskih družin... In koga zanima, da smo bili Gajški med 2. svetovno vojno izseljenci, skupaj z drugimi zavednimi slovenskimi družinami...? Med prvimi... In so tempi passati, da sem klasik: to je odveč, vsa antika, čeprav je vendarle Gorazd Kocjančič v letu 2004 izdal celotnega Platona... In koga zanima, da sem objavljajal poleg leposlovnih del tudi filozofske članke, sociološke in psihološke ter druge prispevke? Da sem že mladostnik slovel v rodnem mestu kot pesnik in sem bil sprejet med že uveljavljenimi imeni v Sloveniji in Jugoslaviji? Vsemu je kriva nedvomno osebna zavezanost, namesto da bi se klansko ali grupno angažiral po programih skupnega nastopaštva ali vsaj pijanskega čredništva... Maribor dokazuje s sestavljalcem *Mariborske knjige*, da svoje ljudi v kulturi in umetnosti ne le pozablja, ampak jih v besedni umetnosti povsem izbriše, da ne bi bilo ne duha o sluha o kakšnih Gajških... Pišmevuharstvo potemtakem, prešito z malomeščanskimi frajlami – kakor povsod v posebnih in privilegiranih okoljih. Kaj pa etika – kako mirno sem se žrtvoval po svoje, umetniška duša, za boljše in odprte odnose in za kulturni dialog! Oprosti, če je to pismo le korespondenčni zasnutek, ki govori v prid Mariboru kot svetovni kulturni prestolnici... - s svojo urbano kulturno, a tudi pristno umetniško zgodovino.

In potem smo odhajali in nikogar ni več nazaj. Nekateri so se zapisali kot grobarji slovenstva v mestno kroniko, da so v različicah minevanja hoteli obdržati, kar jim je spolzelo skozi prste. Vsako bližnje srečanje je torej v Mariboru – kot duhovni samomor, kot zgodba brez začetka in konca, kot v sebi izgubljeni France Prešeren, ki ga nočejo ceniti niti v šolah. Tako so nekateri primerljivi po tem, kako si zapisujejo recepte kakor pesem, drugi spet tako, da so razbili besedo v nesmisel in razodeti ničes, le da bi skupaj oboji ubili in zanikali pesniški talent ali vsaj veselje do življenja. Morda sem osebno res premalokrat govoril o svojem odnosu do lastnih pesmi: ampak sem preveč gospod, da bi razlagal, kar je pesem po sebi in izpoved itak zase. Veristično samo/do/kazovanje, kaj da je pesnik hotel, poskušal, sploh nameraval povedati, pa še z dodatkom povrhu, mi je namreč docela tuje. Edino v Prešernovem *Pevcu* vendarle nahajam tisto romantično pojasnilo, ki je tudi puškinsko ali byronsko... - in po modi romantične, večkrat tudi ljubezensko zavzete samoironije. Ta tendencioznost, ki vedno poskuša povedati, kaj je pesem, res pripada morda mestnim kronistom, saj se izgubi domala ves pomen izrekljivega. Sam še doslej nisem niti enkrat samkrat prigradniški kakor na pikniku... - to prepuščam pač tistim, ki pišejo besede zavoljo besed, ne upesnijo pa idile... Zato so me preplavila različna sezonska čustva, ko sem se že poslavljal od rodnega mesta...

Slovo od mesta

Zdavnaj so umrli v mestu vodnjaki,
reka ni več zelena, ampak siva
v dravskem žuborenju pradavnih vrstic
kakor v tej pesmi: kraj je proč.

Nevesta je vzela slovo od hiše,
ki je že že zdavnaj ni več -
in tema spi polmračna v cerkvi
izza večne lučke svoj večni sen.

Brezimne ljubezni so zaspale
sredi meščanskih sob in radiatorjev,
med zofami in naslanjači
in med hladnim strmenjem v prazno.

2

Angeli mi niso povedali, kje je težno
območje moči, kje je Pobrežje na brežini
starega pokopališča in križev:
tistih lesenih ali kamnitih čez travo.

Krhka je štajerska zemljica prestrašenega krika,
prezračen je mestni park, prekoračena razlika
med godbo jezika in bolečino v pesmi:
pesniki so v tem mestu izbrisani.

V bleščanju rim se skriva vprašanje z nasmehom,
da se samo čudim, kako se izseka sonce
v novo jutro, v zvesto slutnjo od prej,
ko sem na robovih mesta slutil obzorje.

3

Obujam bajke v vrhovih streh,
ki jih golobi preletijo v jatah pozlačeno
v večernem ali poznopoldanskem soncu,
v sladkem srcu se prebujajo besede vetra.

Zidje ulic me obrase z okusom noči
in vse daljše so sence v času, ki v očeh
sanje kletne stopnice in stare drvarnice.
Divji kostanj je bolj zelen od jutra.

Včasih se ustavim in sem spomenik,
sem zgodovina tega mesta in kost mesa
kot duh besede, žilavo živ
in bolj živ od žil hladnega kamna.

4

Dokler sem bil v zaman razpokanem ledu,
sem sanjal mariborsko severni rez,
sem dihal rezni zrak golih okenskih šip,
sem bil ujet med vrati neba.

Težko življenje v golih krošnjah dreves,
ki so od zime razpokala pod žledom:
takrat se je talil oblak in je pršilo
in je snežilo čez mariborske ceste in ulice...

Pozabil sem, da sonce zahaja za Pohorjem,
da so trepetale železne trepetlike v herbariju
in spominski knjigi, listki zapiskov
in v mrzlem mraku zamrle rime...

Kako da vlada v Mariboru očitno samozatajevani preplah, ki ga je navsezadnje spet in znova spodbudil neki tip, robustni butec, v sebi razklani ledolomilec vsega, kar je človeško, ki se zna delati resno važnega in ki ni uvrstil ne tebe ne drugih mariborskih znamenitih književnikov v *Mariborsko knjigo* – po naročilu tajnika Slovenske matice, člana svojevrstne, nekdam še neznosene pajdašije, saj so vsi člani take združbe kakorkoli objavno udeleženi?! Odkar izhajajo v Ljubljani te mestne knjige, je značilno, da se mestne kronike izgubljajo zase od Celovca do Ptuja kakor literarno, in vseč mi je, da je primeroma pesnik Aleš Šteger v *Ptujsko knjigo* uvrstil še Tomaža Šalamuna s pesemco Ptuj, čeprav, tainsko gledano, Koprčan in Ljubljančan ni nikoli živel "na Ptuj", ne pozna ptujskega meščanstva in ne mestnega ali kakega drugega, na primer haloškega narečja...

Se ljubljanska klanska medsebojno shuljena navadica seli zdaj še v mariborsko mestnokulturno okrožje, ki je imelo svoja nasprotja kvečjemu v političnih funkcionarjih, javnem tožilstvu in občinarsko notranjezadevno posebej? Prav zanje je bil kulturni Maribor nedostopen, podobno kot Društvo slovenskih pisateljev celostno po letu 1950 ali po odmrtnju ideološko dogmatske ždanovščine. Vsi, ki smo v Mariboru in drugod količkaj veljali, smo res bili nekakšna "kontrarevolucija", toda v polemičnem nasprotovanju z vsemi tistimi družbenimi procesi in dogajanji, ki so se sončili na foteljih idejnosti, partijnosti in ljudskosti: posebno neformalno politično gibanje kontrarevolucije v jugodiktaturi ni moglo prevzeti oblasti - niti občinsko v Mariboru -, čeprav so se nas po svoje očitno bali oziroma so pazili, da se vsaj javno ne bi pojavljala besedila, ki niso bila usklajena z diamatom in znanstvenim "socializmom"... Vsaj pisatelji smo bili v Mariboru družbeni subjekti napredovanj - na kulturni, izobraževalni, politični ravni -, ki smo tudi javno kdaj zrinili s pozicij nekatere pojave ali osebe, ki so se proglašali z lažjo za resnico, z nasiljem oblasti pa za socialistični humanizem in podobno. In tako smo počeli predkontrarevolucijsko, saj smo bili previdni. Mislim, da so bili prav člani mariborske peterice svojevrstna "kulturna revolucija", ki nam je hotela vsiliti svoj provincijski model ne le obnašanja pod vplivom ljubljanske centrale, ampak tudi slogovno in poetično konotacijo: ti naj primeroma ne bi več pisal tudi kmečkih pesmi, objestnej šteje sicer tudi v *Mariborski knjigi*

naše sodelovanje pri festivalih narečne popevke za docela manjvredno – iz ljubezni do nekih idej, saj živijo v Mariboru brez dedove piščali in babičine skrinje oziroma so menda ostali le še spodrezani izkoreninjenci z ženskami, ki imajo spodrecana krila... Presenetil si s *Proletarcem* leta 1984 – očitno se nisi pridružil "pravim", ki so bili le v pajdašiji kot hordi "močni". Res pa je sestavljavec *Mariborske knjige* izpustil - razen Puffa - nemške literarne avtorje, ki so bili bolj regijsko nacionalno-nemško usmerjeni v sebilastno malomeščanščino, odvisni največ od Gradca in Dunaja..., a tudi je živelo mesto v meščanski prijaznosti in krščansko. Sestavljavec *Mariborske knjige* je napravil poskus nekakšne klikarskoliterarne vivisekcije. V svoj omejeni vrtec in cvetober je zajel le tiste pisce, ki spadajo v izbris mariborskih značilnosti, celo memoaristiko je izbral tako, da se kaže Maribor le še kot mesto primitivcev in nekakšne ohlokratske sodrge. Mariborski *genius loci* naj bi bil torej nekakšen pajzl, kjer se srečajo tisti, ki dosledno odslikujejo in nič več kot odslikujejo "teorijo odraza" – sestavljavec *Mariborske knjige* je namreč dosleden v tej "teoriji odraza", v tem pa je tudi zavohal kakor opredeljene značilnosti mariborskega duha. Kar počne sicer *Večerova Mariborska kronika*, je zdaj nadomeščeno s slikami knjižno... Seveda sestavljavec *Mariborske knjige* poleg Puffa kakor še nikoli ni slišal za zgodovinarja Boga Tépelyja ali za Frana Baša idr., ki so tudi pisali o Mariboru, vse do najnovejših vodnikov in mestnopoložajnih priročnikov – če že hoče govoriti polihistorško o kakršnikoli monografsko zapisni osnovi o mestu Mariboru. In sestavljavec *Mariborske knjige* kot velja za čredne ljudi, sebe zapiše kot "mi" – dasiprav je bil dogovor verjetno sprejet le z naročnikom na stolčku. Seveda prav ob taki sestavi *Mariborske knjige* pride do omejitev. Tvornost vsega, kar je mariborskega, se namreč pri sestavljalcu *Mariborske knjige* razgradi ali se uniči v sižejskem ali žanrsko tematskem sklopu: tu je moral preskočiti prvo oviro, a je ni bil sposoben preskočiti, zato je "krčil" čez merilno palico teh, ki nas je lomil z njo tako, da nas ni niti imenoval. Zato je v sestavi *Mariborske knjige* sploh vprašljivo, ali gre res za: 1. pesmi, 2. zgodbe, 3. pričevanja, kar bi bile omejene teme, omejene le na štajerstvo ali na mesto pod Pohorjem. V prvi vrsti je hotel namreč sestavljavec *Mariborske knjige* poudariti tiste, ki jih v Mariboru skoro ni bilo ali so ostali le v mestnem ozadju. To ozadje je formiral na znani grupni način in bolj kot znano skupaj z naročnikom. Kar je mogel

namreč sestavlja vec *Mariborske knjige* prikazati, so njegovi teksti, ki so ob peterici, blago rečeno: mimo. Mariborski pojavi so se mu namreč sesuli vase v spremni besedi... Samo v ilustracijo, prijatelj Miroslav: Evropska banka podeljuje - državam - velike denarje za obnovo mestnih jeder ali obnovo prezidavo starih mestnih središč in okrožij, tudi za restavratsrstvo... - za literaturo pa praktično nič. Ti rečem, v literarnosti Maribora in njegovih provenienc je še preveč - gnilega ali osulega v ničes malomeščanskega meščuharstva ali bledega bledeža zase. Kako nespametno!

Balada MB

Med mariborskimi zidovi
je smrt močnejša od prepričanja, verjemi:
to me preseneča v prepereli obnovi,
še pri najstarejši trti in na odpadnem Lentu,
tudi pod mostovi,
koder je Drava kakor črna in je siva teorija
in je siva filozofija
in so pepelnato sivi obrazi, zagledani vase
in prihajajo vsak s svojim ciljem brezciljno,
da bi zakopali svoje sinje sanje
pod Veliko kavarno ali pod Sodni stolp,
jezik se spreminja v zvonik naše stolnice,
se spreminja kot tekoča pomlad pred univerzo,
se spreminja med gledališčem in pošto,
se spreminja med škofijo in Korlekom,
prerezali so jezike, da je šiknila kri,
resnica zidov je izpisana koderkoli izza železnice,
in to me presune skozi srce in dušo,
da ni v tem mestu človeka ne pesmi,
da grem na Kalvarijo mimo bunkerjev,
mimo ptic in nekih domov,
v onkrajni baladi čez smrt,
zapisan v mestno knjigo življenja...

In če smo že pri trpljenju in samožrtvovanosti ali pri požrtvovalnosti pisateljskega poklica – tudi v Mariboru: mar nisi bil prav ti na sodišču zaradi romana *Proletarec*, če ne celo zaradi "kontrarevolucionarnih" priljudnih aforizmov? Predobro te poznam, da bi mogel kdajkoli zanikati vmesno pozicijo, ki si jo spravil na vrh meščanske gladine.

Celo še zdravje si žrtvoval za literaturo in publicistiko, vsakokrat izredno dejaven – in če se že kak primitivec kulturno meščuharsko hvaliči, kako da je le zbral za knjigo nekih prispevkov, bi seveda ti ali jaz lahko izdala opus knjig..., pa naj gre za intervjuje, za udeležbo na literarnih in drugih simpozijih (kjer mnogih pajdašijskih ali hordnih subjektov niti ni bilo), za kulturne ali zgodovinske prispevke... Toda v *Mariborsko knjigo* te onle tip ni hotel zanalašč uvrstiti, te je izčrtal iz literarnozgodovinskih okoliščin v mestu pod Pohorjem. V tem mestu, Miroslav, sva preživljala nekatere prijateljsko tako žive slovenske trenutke, da sva zagovarjala severvzhodnoslovenske tendence, ideologijo odprtega slomškovstva in preseganje krize zaradi ljubljanskih "velikih bratov" ali jugoslovanskega "velikega brata", ko je totalitarno gospostvo udbomafije, na kar sva opozarjala večidel radikalno in med ljudmi, manifestiralo svojo moč. Te je novi uredniček z gimnazijci-uredniki, ki so prišli s prve državne gimnazije, kdaj posebej povabil k sodelovanju, si bil kdaj sprejet v krogu tajnika Slovenske matice, Ivana Rudolfa, Janeza Gujta, Tomaža Kšele, Braca Zavrnika, tudi Nikole Šoštariča, Olge Čerič? V času mojega kulturnega urednikovanja so namreč lahko na *Katedri* sodelovali tudi gimnazijci z druge državne gimnazije ali gimnazije Tabor (ki se je še imenovala prej Gimnazija Miloša Zidanška, saj je bila taborsko docela pravoverna realka). Tukaj ti zaupam, in to prvič, da te je zelo cenil moj razrednik na klasični gimnaziji, profesor Vladimir Gaspari – ko sva se nekoč pogovarjala o *publicistiki* in o mariborskem ter slovenskem *novinarstvu*, o kritičnosti, te je omenil kot visokega izobraženca in klenega razumnika, ki ume stvari popisati živó v kritičnem slovenskem duhu. Govorila sva o parlamentarni demokraciji, ko se zaposlenim niti ni sanjalo, da kaj takega sploh obstaja – tvoje pozicije so bile kdaj celo "prleško" izražene v smislu znanega politika Antona Korošca. Nacionalne, narodnomanjšinske, okoljske, kuturnopolitične in umetniške razmere sva v 20. stoletju Maribora raz/kladala

tudi v smislu moralne problematike, saj sva imela visoko etično držo in sva že v 60ih letih 20. stoletja - kaj je res minilo že skoro pol stoletja od tistih časov?! - napovedovala zaplete, ki bodo sledili tudi v jugodiktaturi. Literarna peterica iz časov leta 1972/73 o tem ni pustila domala nobenih zapiskov ne akcij. Midva pa sva že tedaj ugotovila krizo realsocializma, še zlasti v Mariboru, ki ga je jugomaršal posebej kaznoval z "anonimnostjo", ker je sam kot predvojni lopov tukaj odsedel svoje... Obenem sva bila vsak po svoje znanilca slovenske pomladi že prav v koncu 60-ih let 20. stoletja: havlovsko in na načine cankarjanstva, ko sva opozarjala na demoralizacijo klik in grup, na izzivni izbris človeka posamičnika ali kar na kulturnopolitično zanikrno, večidel okorelo formalizirano, birokratizirano življenje.

A prav Maribor je prenesel, česar druga mesta slovensko niso mogla ne znala: pokazala sva na notranja nasprotstva slovenstva, da bi krepila tudi samobitno narodno zavest, mariborstvo kot urbano avtonomijo, odgovornost in samozaupanje. In ker sva to počela zavzeto in v tveganjih, se nama je, verjemi, splačalo. V metafizikah ne le moralne slovenske krize sva pokazala na tiste, ki so povzročali ne le splošno znano demoralizacijo, ampak so pod pretvezo v domeni politike vladali tako gospodarstvu kot institucionalni kulturi, tako zdravstvu kot prometu, tako javnim občilom kot varnosti... - in potem, ko so neslavno, a nezadržno razpadli, se je pokazalo, da bi radi še vedno počeli, kar so počeli z nami udobomafijski botri in botrčki: nas izčrtajo ali nas ne omenijo, kakor da bi bili oni kot polproletarci in spodrezani izkoreninjenci dominantna grupa. In četudi še vedno ni ljubó kakor kritično počutje in mišljenje, je potrebno izreči, da sva bila vseskozi angažirana pisateljca, kar nama mnogi kajpak zamerijo: namesto da bi se nekritično umaknila v samoizolacijo ali "kulturni molk", sva kritizirala idejna slepomišenja in ožine, prav tako kakršnokoli kulturno partijnost ter sva celo odpirala družbenopolitične probleme – če so naju navajali in naju ponavljali, so pač mogli pripisati potlej zasluge sebi. Zdaj je tudi pesmar krajevne skupnosti očitno pokazal, da pajdašija ali horda ne bi mogla biti prišteta niti k zavezništvu ali celo "prijateljsko"... Toda grupica je bila hkrati dovolj nepremišljena, da ni podala niti ene same literarnokritične zasnove, niti ene same literarnozgodovinske poteze, niti ene same literarnoteoretske postavke: zato jim je preostal

izvitoperjeni nekritični pragmatizem. Zato so bili kritizerji, in to uspešni kritizerji, češ da bo kritikastrstvo le pritegnilo kaj ljudi... Odrekli so se vnaprej optimalnemu kritičnemu mišljenju in presoji: prevladala pa je - kdaj tudi zapita, pajzlasta - malomeščanščina. In da bo stvar še abotnejša, pokazali so, da so brez čvrstih stališč, ko je šlo za kulturnost – so se kar uklonili in so širili pristranstvo, čeprav seveda količkaj protimariborsko. Kako je z njihovimi možgani in kako delujejo, se ve: leva politična poluta je vedno prekrila morebitne njihove sanje, da bi mogli kdaj na slovenstvo in slovensko kulturo - tudi v Mariboru - gledati kritično. Naju niso mogli podkupiti in odrediti kakor v odred zvestih pionirčkov: že zaradi bohemstva ne. V svoji visokointelektualni kritičnosti si dinamično zadeval ob malomeščanske dogmatske fiksacije: tukaj si začel morda prvi z mariborskim freudovstvom, čeprav šole freudizma nisi postavil. Zato pa sestavlja *Mariborske knjige...*, kakor da se spozna na zgodovino mesta Maribora..., čeprav je seveda sklempral tudi svojo mestno spodrežanost na hitro in docela površno – kakor da ne ve, da je že jezikovno veljalo podobno za vso Slovenijo v stari Avstriji, da je bila avstrijsčina uradni in šolski jezik. Razen če je tudi takšna mnenjska razplatenost sestavljalca *Mariborske knjige* zgolj nekakšna "avantgardna" in "pesniška" provokacija. Zato je ta knjiga svojevrstna zunajliterarna, zunajpesniška in nepričevanjska špekulacija: je metafizični problem mariborskega obzidja oziroma vprašanja, kdaj in kje se mesto Maribor začne in kako se je v *Mariborski knjigi* končalo ter je poslej le še izumrlo mesto, ko ni več niti slutiti slovenstva, marveč eno sámo spodrežanost, izkoreninjenost ali arheologijo zrušene industrije. V tem mestu skratka ustvarjalni zasutek umetniških form ni več mogoč: zato pa so možne vsakovrstne špekulacije, brezodmevne afere, malomestni škandali... Pred katerim literarnim delom o Mariboru pa naj se ustavi vendar slovenski človek, če so izpuščena poglobitna dela in mariborski avtorji? Mar ukvarjanje z budilko pomeni kakorkoli estetski vrh tega mesta, ko češ "čez teden, ne, čez teden ga ne opaziš...", kakor se je končno zapisalo sestavljalcu *Mariborske knjige*? Mar ne bi bilo bolje tokrat primeroma na koncu mojih **pesmi**?

Sam veš, ljubi prijatelj, da nisva nikoli bila "dovolj previdna"« – proti sklerozi še tako "avantgardnih" izmišljij sva delovala tudi protimalomeščansko, ti še

posebej, saj prihajaš s Sovjaka... Zato se v zdravi domovinski in zgodovinski distanci nikoli nisi hvaličil, kako da bi se klatil naokoli po cestah in ulicah ter jih popisoval... Oba sva tudi zaznala, da so spremembe v družbenem - tudi provincijskem - okolju in življenju celo nenadne, hitreje kot kdajkoli prej v stoletjih: in sva sprejemala tiste evropske nove pridobitve demokracije v kulturi, ki so napovedovale možnost izboljšanja. In si bil kdaj tudi dodobra pomoten, zmotljiv, a nepogrešljiv: in če te še vedno poskušajo v Mariboru izriniti ali kar "pozabiti" nate, kakor je storil sestavljavec *Mariborske knjige*, pač ne spadaš v tisto malomeščanščino, iz katere si se pravzaprav vedno norčeval. Ali torej veljaš v Mariboru tudi novinarsko vsaj toliko kot Braco Zavrnik, avtor Dolgega poletja, Primož Žagar, Manfred Meršnik, Otmar Klipšteter..., nadalje povrhu še pisec - onle samotar, sicer po svoje vselej primeren za navezavo natisov, kaj šele pisci trič tračev ali komedijanstva, celo kot predestinirani učiteljiščnik kadrovske, ki je bil prej pač rezervni kapetan jugosoldateske in formalno predmetni učitelj in so ga uporabili partijsko linijsko, da se je moral norčevati iz tuje nesreče ali iz mariborskega pesništva, v svoji uspešno naročeni burleski je vlogo "pesnika" priredil celo po tvoji zunanji podobi - igralcu pa je bilo naročeno, naj te kam zvabi in opazuje, da te bo potlej zmaličeno "oponašal"...?! - zakaj pa ni takle s svojimi tako naročil, naj kdo oponaša jugofirerja in njegove, kaj šele brezobzirne občinarje? Ja, celo na odru so te smešili, so se norčevali iz tebe, saj so prej vohljali za tabo, kako da se obnašaš... Namesto da bi se pohujšljivo norčevali iz zloglasnih lopovov na oblasti - so si malovredno izbrali za žrtev tudi bolnike..., kajti imel si pljučne težave in ko bi takrat umrl, se tudi ne bi mogel braniti pred zasmehom. Že s takim drekanjem so si postavili značilen okamnelosrčni spomenik in so razlivali čez nedolžne ljudi z veseljem svoje polproletarske "moderne" in "avantgardne" žaljivke: polni tiste kulturne suše, ki odtegne bližnjiku kruha. Pri tem so prezrli, da ti nisi prišel iz Gosposke ulice in da nikoli, če ne kaj drugega, nisi bil "malomeščan". Celo več, zasramljivo so blatili vsakogar, ki ni bil po njihovem občinarskem modelu za torte s krvavim prelivom. Midva pa sva bila "kulturno mariborska", jaz sicer še posebej - zato pa si se tudi navezal name, maistrovca.

Najprej: primer Ludvik Mrzel. Kako so ga odgnali na Goli otok, rečeno popreprošteno, od ravnateljske mize mariborske Drame, je v nebo vpijoča krivica in ena od najbolj mučnih zgodb, kar sem jih kdaj slišal. Udbovci so namreč delovali v klapi kakor zlikovci, ki zajamejo v svoj trop žrtev ter jo napadejo, uničijo. Potem: moj primer – ko so me pretepali ljudski miličniki kar tako, me legitimirali ničkolikokrat, bil sem na udbovskih zaslišanjih pod lažno obdolžitvijo protititoizma itd., udba mi je namestila v stanovanje vsiljeno skrajno sodrgo, oddelek za notranje zadeve občine Maribor me je izčrtal iz rodnega mesta, tako da sem bil brez osebnih dokumentov ter samo še NEZNANA OSEBA, takrat sem spet občuteval, kaj je izobčenost, pozneje so me roparji sredi ulice napadli z nožem, me pretepli do krvi in izropali..., šele po 15-ih letih pa so bili klicani v slovenski samostojni državi na sodišče... In še: primer mariborskega medsebojnega ovaduštva pismouštva, ki je sin "borcev" ali je bil vsaj miljenček zzb nov v ozadju, tudi, če hočeš, občinarsko. Sam sem bil na služenju jugosoldateske kot prostak vojak, in tako tam doli v daljnem, a tudi kulturnobližnjem Kruševcu kot v prvi srbski prestolnici carja Lazarja, ko so malomeščani tovarišijsko zakuhali res nečedno pujsarijo. Medtem ko sem lahko redneje bral "literaturo pod ključem", kolikor me je že zanimala, v Študijski knjižnici v Prešernovi 1, saj se je razumelo kakor samoumevno, da o tem ne bom razglašal, kakor tudi ni sleduh stremuh razglašal, da je prinesel s sabo tisto knjigo, pa ga je vendarle "nekdo" med "prijatelji" ovadil, ja, medtem ko so bile kakorkoli dostopne literarne zvrsti političnega izseljenstva in take baže, me je zanimalo prej, kar so pisali francoski in ameriški in sploh zahodni ekonomisti o jugoslovanskem gospodarstvu in razvrednotenem dinarju (tako da sem imel izhodišča izdelana v zasebnih pogovorih s profesorji VEKŠa), kar so pisali zahodni sociologi in družboslovci o Jugoslaviji in Sloveniji (in sem si redno zapisoval beležke, kajpak tudi ko sem bil naročen na *Spiegel* in ko sem redno bral primeroma poleg *Perspektiv*, *Dialogov*, *Mladih potov* in potem *Problemov* ali *Sodobnosti*, *Kapelj*, tržaškega *Mostu* in Zaliva še druge revije, primeroma graško revijo *Manuskripte* in *Sterz...*, v kavarni – Astorija ob stalnem lastnem omizju in podpori natararja Jakeca, mariborskega Fernandela - in drugače pa sem bral še druge zahodne revije in časnike, prijatelj Michel Ogrizek pa me je oskrbel s *Paris Matchem*, z *Le Mondom*, s *Figaro littéraire*, drugi z nemškimi ali celo s

švicarskimi kulturnimi revijami, posebej sem bral tudi frankfurtarico, *NZZ* itd.), kar so pisali seveda tudi tuji literati po svetu... Vedelo se je: če hočeš biti dobro obveščen, kaj se dogaja po svetu, tudi kulturno, ne le politično, socialno in ekonomsko, tudi literarno – se obrni kar na Vladimirja Gajška. In res sem po svojem sangviničnem temperamentu rad pojasnjeval teorije in tuje poglede na jugoslovanske in slovenske situacije. Včasih pa jih niti to kritično mnenje, podkrepljeno s teoretskimi družbenimi zasnovami, niti ni zanimalo – so imeli pač raje svoja zadovoljstva in lagodno nekritičnost. Tako sem izvedel, da so v Mariboru imeli na sodišču kolega pravnika, ki se je sicer vedno znašel in bil vedno zaposlen: ne pa tako kot ti ali jaz, ki sva svobodna umetnika ali "umetnika na prostosti", odkar sva pravzaprav odrasla v garaško in kulturno samostojnost. Vinko Šimek mi je povedal, da so govorili v Mariboru o njegovem sosedu in tako rekoč sošolcu, kako poniglavo strahopezdljivo so se obnašali nekateri na zaslišanjih, češ da je to bila javna skrivnost: onle samotar, čigar oče je z mojim očkom po vojni raznašal ruševine in gradil, da je kar vztrajal na Maistrovi ali kje na te-en-zeju, spet naslikani butec da se je skrotovičeno obnašal do prej "najboljšega" študentskega kolega, omenjal mi je potlej tedanjega udbovca-preiskovalca, sicer zbiralca orožja in odličij Janeka, ki da mu je celo brž poklonil knjigo, ko ga je ta policijsko ali ljudskomiličniško "obiskal" na domu, le avatar zasmeha je Janeka kot rezervni jugooficir učiteljsko predmetno nagnal, ker da ne želi imeti - niti kot partijec - ničesar s to stvarjo. Baj je zelo trpel prijatelj pesnik, ki da ga je primer mariborske obsedenosti ali domenjenega pregona dobesedno potisnil v kakor obsedena popivanja in zablodelost ter v samoizgubo... Kot veš, je dandanes je onle "preiskovalec" dobro upokojeni visoki čin Slovenske vojske... Ampak takrat je bilo menda tako, da je ustrahoval po Mariboru, tudi tako, da se je bil pokazal na te-en-zejevskem zaslišanju samotarja, ki je tisto "vmesno" ali mimobežno srečanje tudi omenil v spisu o mariborski sivini. Samotar se je skregal s starim urednikom in tradicionalnim pisateljem "literarno" prav v času, ko je prišel v zasliševalnico tedaj udbaški sinko, ki je predrzno sédel na mizo, pogledoval kakor vojaško policijsko - ta je namreč služil v vojski tudi pri vojaški policiji, ki je bila znana po skrajnem jugoslovanskem nasilju in perverzno znorelem kakor policijskem terorju - , poslušal in se nasmehljano soudeleževal zaslišanja tako, da je bingljal z nogami: državna varnost; fant je v

svojevrstni objestnosti in oblasti pač samo nadaljeval prej vojaško policijsko službo, čeprav zaslišanec tega ne opiše, aja, da bi ga skloftali, pretepli ter odpeljali krivosumno še v pripor, kakor so počeli običajno? Sam se, kakor veš, se onga tudi partijskega mladega funkcionarja nikoli nisem bal in tudi se nisem hotel družiti z njim, ker je zbiral orožje, kakor počne dandanes slovenski nacionalci Zmago Jelinčič, bi rekel, človeško pasemsko imenovani Plemeniti, bivši mož danes že rajnke najine prijateljice Berte... Saj tudi drugi zbiralci orožja onega fanta v Mariboru niso prav marali, je bil namreč preveč militarističen in je sanjaril o nekakšni vojaški ostri karieri: sicer pa je tudi končal kot slovenski general. In kakšen dogodek naj bi bil za Maribor, da je novinarski obsojenec "vnesel" in "razpečeval" tisto knjigo, skratka jo je posodil "nekemu" prijatelju..., ta pa ga je menda šel na udbo ovadit, ker se je ustrašil političnoizseljenskega lobija. Tu so obsojenčevi pajdaši storili prav njemu krivico. – Primer pisatelja Milana Kajča: ko je po vojni učiteljeval na podeželju, je dovolil učencu v glavnem odmoru zvoniti za rajnim, potlej pa je bil klican v ljubljansko posebno komisijo pod obtožbo, da češ širi v socialistični itd. državi neznanstveni, reakcionarni, tako rekoč klerofašistični misticizem, a se je izmazal, ko je povedal, kako učenci izbruhke pijanega tov. ravnatelja čistijo na stopnicah itn.

Seveda je tudi prijatelj Janez Švajncer napravil - le enkrat - zoper mene neko grdo reč, ovadil me je zahrbtno Tarčiju, ker sem pisal v *Večer* "recenzijo" ali razširjeno vest o *Dialogih*, kjer je Taras Kermauner objavil res nenavadno izmišljijo, češ da Župančičev *Ciciban* oznanja slavo Boga... - vedi, da sem znal *Cicibana* na pamet že sedemleten in da sem veliko nastopal z njim, tudi doma pred obiskovalci, ki so mi radi prisluhnili, deklamatorju, potlej so prihajali ponavadi vedno s kakim priboljškom: sem stopil na pručko, mali mož, ter sem odrecital Župančiča..., za honorar pa sem vedno dobil priboljške..., kot rečem, znal sem vsega *Cicibana* na pamet, še najraje pa sem deklamiral: »Očka, pa kaj je v tej zlati igrački,/kaj to nalahno nabija ves čas...?«

In potlej mi je Tarči pokazal goli hrbet, ko smo si pripravljali v nekem vinogradu zunaj jedi na žaru in me kakor še pogledal ni, da sem ga pobaral, kaj da mu je, prijatelju, saj mu vendar nisem nič žalega storil – pa je izbruhnilo

iz njega, da mu je Janez Švajncer poslal v pismu obvestilo, da sem ga češ hudo skritiziral v *Večeru*: v resnici pa sem namenil morda res tri vrstice, in to kritično, v pol stolpca o tisti številki Dialogov... - in je bilo potlej Janezu res nerodno, ampak skregala se nisva. To pišem zategadelj, ker sem že šestnajstleten in več polemiziral nato itak, kot veš, skoraj z vsemi v Mariboru, saj sem bil "enfant terrible": od Bruna Hartmana do Branka Rudolfa, od avtorja *Zelene ječe* do satirika realkarja, danes že rajnkega Petra Baloha (s slednjim sva se celo dogovorila v bifeju kavarne Astorija, nasproti mariborskega gradu, kako bova "vodila" polemiko, potem pa sva se tam popoldne sestajala in sva videla, kdo so njegovi, kdo moji kakor "privrženci in oponenti"... ter sva si delila celo honorar); seveda sem bil sposoben različnih javnokulturnih šmentarij, ampak mar nismo bili vsi mladi prav takšni: od "gigerla" Josipa Murna do Dragotina Ketteja in "erotičnega" Cankarja, od Srečka Kosovela do Ivana Mraka..., od Arthurja Rimbauda do vseh mladih svetovnih pesnikov vseh časov, celo do Danteja z njegovim *Novim življenjem* (ko mu je prijatelj pisemsko, mladcu, predlagal, naj si v ljubezenskem kakor prevročem hrepenenju le nekoliko ohladi moda z mrzlo vodo)... Teh anekdot je toliko, da se jih niti ne spomnim. In je še res, da sem včasih res po svoje mladostniško presegel hašerlije, ki jim reče kakšen podkalvarijski samotar "hašišarji": vsak hašerli pa mi že ni smel gobezdati, tudi če se je povzpel v mladinsko občinarsko birokracijo, celo kdaj na drugi strani... Mislim, da je napisal doslej "pesnik krajevne skupnosti" kvečjemu ulične ali idilične reportaže, ki jih je razgradil vrstično... V takem literarnem ozračju si se začel pojavljati kot posebnost, kot – Miroslav. Nekaj časa te mariborsko malomeščanstvo sploh ni sprejelo, a si s škandali večkrat opozoril nase, da pač obstajaš, čeprav nisi hotel ponuditi niti kakšne vizije utopije, kaj šele ideoloških konstruktov – tega preprosto že kot kmečki fant nisi bil sposoben. In si presenečal. Oblečen ali gol. Tudi ko si se šel premazalno akcijo, da bi na avstrijskem Koroškem zabeležil slovenske krajevne napise... Tako si se literarno in pesniško vrnil k *Babičini skrinjici* in k *Dedovi piščali*, ne pa med tovarniške dimnike ali na Univerzo v Mariboru. In sva prijatelja, čeprav sam ne poznam kmečkega življenja - podobno kot Dimitrij Rupel, le za primer -, saj sem le enkrat v življenju poskusil kositi, namreč na obisku v Posočju, ko nas je, Zdravka in brata dvojčka, nesla v košnji s posebno gorsko kosó njuna

80letna babica!, tudi še nisem doslej nikoli pasel, ne sejal ne žel, res pa sem, kolikor se spomnim, nekoč na trgatvi nesel vsaj pet brent k preši..., tako da se mi ne sanja, kaj je "narava", razen naravoslovno ali v naravoslovnih predmetih: od biologije, kemije do fizike itd. Kar je bila v mestih slovenska sivina, je bilo jugoslovanska sivozeleno uniformirana vsepočeznost. Nisva se videla v takih razmerah mrtvaško bleda, niti aktivistično utopična in ne s kakimi velikanskimi projekti: jaz sem moral še prevajati, prebrati vrsto knjig... Ti, ljubi Miroslav, pa si moral prehoditi vso to dolgo pot umetniške besede in publicistike, da si izbral pravšnjo – vendar vselej še preveč izzivalen, ne pa izzivaški. Pomislim, da je o tvojem *Proletarcu* pisal tudi obširneje Taras Kermauner...

Pesem z žogo

Igra se prične
z igro
v igri igriščnih naprav
igravih sapic
igrivih v besedah
med igračkanjem
čisto zares med otroškimi igrači
že

s petjem
v igri glasov in valov
s kartami
kakorkoli
kjerkoli besedno
igra
ker to je
vse
le igra

(Maribor, obisk)

V tem obdravskem mestu dejanskost bajé nikogar več ne zanima, zanimajo pa jih programi, izdelani v prestolnici, ta ob Ljubljani, češ, tam se enosrediščno v mnogih uradnih in uredniških nenehno nekaj dogaja, tam izdelujejo programe za slovenstvo – v tem mestu pa čisto nič in manj kakor nič.

Kaj boš potlej rekel, če te ljubljanski samozvanec izbriše skupaj z mariborskim važičem gimpelnom? Jasno pa je, da tukaj v Ljubljani niti ne slutijo, da bi obstajal kje kakšen Maribor: novomeška pomlad, ta že, tudi kosovelovstvo in Vilenica, celo Trst, kaj šele bližnji Kranj – od F. Zagoričnika do Rudla /Šeliga/-, tudi celo Krakarjev Semič, morda celo kdaj Koroška in Cerkniško jezero, seveda tudi bučarjevski Bohinj in tudi Bled z Blejskim jezerom..., toda Maribor ni omenjen, prej le z Evaldom Flisarjem in Zdenkom Huzjanom in drugimi Murska Sobota, nikoli pa nikjer Maribor – razen ko se kaže Mariborčane češ kakor hitlerjanske nemčurje, nasilneže Vijole nogometno navijaške, potem "pa tema pri Guzlu". In prav je tako: Maribor se duhovno poslej porojeva itak le v Ljubljani, kolikor je kdo med ljubljanskimi klikami, klani, grupami ukleščen, kaj velja: lastnega individualnega izraza v Gesamtkunstwerku tukaj ne sme biti. Po koncu jugoslovansko partijskega cekajevskega itd. ljubljanskoupravnega centralizma je napočila doba novega centralizma, ki se je preselila v ustanove in kanclijstvo. Vasezaprta vrhuška sicer diha po svoje in se je že dovolj amerikanizirala, da si lahko privoščijo, česar si ti niti kdo drugi v Mariboru niti regijsko sanjati ne morete. Kajti tukaj, v Ljubljani in samo in samo tukaj poteka celotno mednarodno življenje, so diplomatska ali konzularna predstavništva, so vrhnje družbenopolitične organizacije in je mnogo inštitutov... – v Mariboru pa so, se zdi, nekakšni sivi oddelki ali pododdelki ljubljansko vodenega centralizma. V Mariboru ne moreš imeti nič slovensko narodnega, ampak je kvečjemu vse po/krajinsko, torej provincijsko, morda celo provincionalno. Sicer se mi zdi le nekoliko pošastno, da je po mojem odhodu iz obdravskega mesta prenehalo vsakršno mentorstvo – nihče vam ne bo več vzgojil ne osebka jugoslovenarskega hajduštva ne drugih..., zdaj se celo dijaško glasilo prve gimnazije imenuje *Mrhovinar*, da veš, s kom boš imel opravka, če se boš okužil v dotiku s tem podmladkom... Minili so tudi časi, ko je Bako urednikoval kulturno stran *Večera* tako, da smo lahko objavljali tudi literarne prispevke, rečeno

mimogrede, jaz pa sem vpeljal – mali esej...; sam sem nosil Bakotu prispevke, predlagal - in je bil dovtizen, čeprav je včasih kar zmajeval z glavo, češ, kaj bodo rekli, ampak že predvojni Maribor je imel svoje meščanstvo, torej poskusimo. Podobno Franc Šrimec, ki se je umaknil v indijsko filozofijo, da sva interesno govorila tudi o indijskem univerzalizmu, o Šri Aurobindu itd., pa tudi o Oroslavu Cafu s Framo... Vsaj v literarnozgodovinskem smislu pa bi lahko bil Maribor nekoliko bolj avtonomen: kot literarna krajevnost, ki se globalizira, če ne drugega. Ongale štrebarja so morali upoštevati – ker je bil vedno in vseskozi odličnjak. Drugače je bilo s tabo, ki si dokazoval tudi kot naturščik, da ni potrebno biti odličnjak, da si intelektualna sila v Mariboru: kajti o Alojzu Grozdetu ali o Antonu Korošču si napisal knjigo ti, ne pa drugi Mariborčani..., le za primer. Ob takem krščanskem imenu bi omenil le še mariborsko alojzijevišče: Franca Kosarja, Oroslava Cafa, Ignacija Orožna, Antona Aškerca, Avgušтина Stegenška, Josipa Hohnjeca, Matijo Slaviča, Franca Ksaverja Meška, Franca Kovačiča, pa tudi Antona Korošca, Josipa Jeraja, Janeza Janžekoviča, Stanka Cajnkarja, Edvarda Kocbeka in Antona Trstenjaka, Vekoslava Grmiča, Stanka Ojnika, Jožeta Rajhmana... vse do današnjih na Teološki fakulteti Univerze v Mariboru. In tako obstaja vprašanje: Ljubljana je vse, Maribor pa vedno le drugi, nekje daleč in čista provinca diletantizma in malomestnih poniglavcev? Saj mariborskih imen - preteklosti, komaj sedanosti - kakor nihče ne pozna, bolj znana so imena drugih mest, imena novomeške pomladi, ime koprskih pesnikov, kakor sta Tomaž Šalamun ali Andrej Medved, imena kranjskih pesnikov, kakor sta Franci Zagoričnik, Ifigenija Zagoričnik/ danes Simonović, Egist Zagoričnik, Igor Geister Plamen..., kaj pa šele likovniki...

46° 34' 42" in 33° 22' 45"

Sprstenele stopinje
spust v dušo
gosto stkane mrežne nogavice
stopinje
zasekane v februarški led
prve stopinje v snegu s salonarji

in hodi Vid po mojih stopinjah
po mojih stopinjah
ko stopim na pot
mariborskim brezpotjem
in pojem
srce mi stopi v grlo
in solze mi stopijo v oči

moje stopinje se stopijo
z ledom
Maribor ledení onkraj spomina
stopim v neko drugo hišo
in za mano pobira stopinje
ves Maribor

Ali si se literarno res pojavil, ljubi Miroslav, šele leta 1971? in to z *Dedovo piščaljo* in s poezijo *Iz ljubezni do nekaterih reči*? Ali pa si jih tudi dojemal kot "rožnate vesoljčke" v lutkovni igri, kdove – češ izkoreninjence, ki se objavljajo. Menda takle nadutež še ni slišal zate in te še ni videl ali pa ga dajejo amnestične epizode – če ga srečaš, verjetno sploh ne ve, da bi utegnil ti še živeti, saj te je uradno izbrisal iz *Mariborske knjige* in te tudi nikjer nikoli ne omeni, še v imenovani knjigi ne. Morda te ima za tepata-tep diletanta in nič več kot to, saj ima sebe za visokoizobraženega avantgardista, poleg tega ga predstavljajo kot študenta prof. Pirjevca. Tukaj samo anekdotica: ko se je prišel vpisat današnji važič, takrat pa, kot bi rekel prijatelj Janez Rugelj, navaden pezdetek, k Ahacu v kabinet, sem v tem kabinetu profesorju kahal kavo, ker sva se odločila, da bova potlej šla v mesto..., imel pa je res veliko pogovorov tisto predpoldne. Ko je gumpec vstopil, se je najprej dokaj zdrznil, potem je pomolil profesorju dr. Pirjevcu v podpis indeks, mene pa še niti pozdraviti ni upal, ko sem se že ukvarjal z džezvo in kahal kavo... - prav predse je gledal ta pesnikunček mariborske krajevne skupnosti, niti besedice ni črhnil, ni me pozdravil, čeprav sem jaz njega... - v takem strahospoštovanju je bil sicer robustnež. In tudi ne vem, da bi kdaj prav takle pobalin z Lenta podprl Ahaca, ki je imel pač "svoje" ideje, in to celo zahodne in v novem stilu, saj se je odločil, da bo profesor in torej meščan ter se je moral tudi obnašati ljubljansko meščansko..., še zdaj ga vidim, kako si z roko podpre glavo, nekaj premišlja, potlej pa začne s svojimi teorijami. – Tudi ne vem, ali je kdaj bil kdo med temi hvalisavci in še posebej med mariborskimi primitivci sploh kdaj s svojo punco na večerji z Ahacem in Nedeljko, na primer pri Mikliču – kakor sva z Zlatko midva diskutirala živahno z Ahacem in ga je Zlatka, vedno živahna sinička, sociološko misleča in družboslovno podkovana tudi v teorijah, spravila celo v zadrego – ker je govorila z Ahacem povsem sproščeno, dekliško čedno in s preudarkom, kadar je namreč Ahaca le preveč zaneslo (češ da levičarji pišejo drugačno prozo kot desničarji, tako da je bral, ko se tudi vse reke vijugajo na Zemlji "globalno" v smeri urinega kazalca, in torej to je teoretsko še sicer nedokazano, ampak nekaj bo antropološko na tem... - in je Zlatka vzela kos papirja in je nekaj napisala najprej z levico, potem z desnico, Ahac pa je bil samo presenečen, da obstaja kaj takega, da kdo piše z obema rokama – ter je bila njegova teorija antropološko z dokazilom seveda

ovržena...). Kdor se je kdaj prijateljsko družil z Ahacem, ve, da je bil vedno po svoje sebi zvest in zamišljen, alkoholske epizode pa rajši preskočim, ker je bil v takem stanju pač kakor "komisarsko" nerazsoden... ; da o Štatenberških srečanjih ne govorim in potem o odmevih..., kar pa sem objavil v ljubljanskih *Likovnih besedah*, le za primer. – Prav tako pomnim, da me Ahac v Mariboru - v kavarni Astoria - ni povprašal nič o sebinamenskih pesmarjih in velevažnih malomestnih literatih, ampak o..., ne boš verjel – o študentskem funkcionarju Janeku Švajncerju, pa sem mu rekel, da se Janek največ zanima za orožje in militantne stvari, za uniforme in odlikovanja..., sicer pa da se spoznava na heideggrovstvo v tem mestu le Braco Rotar in jaz, medtem ko kdo drugi na estetiko..., omenjal sem tudi slavistke in slaviste. Tako ti pišem, da vidiš, kako je z našim ali pirječevskim diletantizmom in kako z ocvirkovsko vzgojo v duhu komparativistike. In tukaj ti rečem: včasih smo se klasiki kar kakor zavohali med seboj, ni bilo potrebno preveč besedi..., tudi med cerkvenimi ljudmi ali ob obiskih čudovitega razpravljalca Frančka Križnika... - ko so ure minevale kakor minute; tukaj mimogrede spomin na ljubljanska prva leta, ki so odmevala celo štajersko: filoteološki Anton Stres, cankarjanski Rudi Koncilija...!, čudoviti mladi kristjani! Ah, deške preparacije, lekcije, latinska slovnica, repetitio est mater studiorum...

Najina nesreča, ljubi prijatelj, je le v tem, da nisva bila nikoli stremuha ali povzpeticnika, še za formalno izobrazbeno stopnjo nisva posebej kako skrbela... Vsaj zame velja, da se ves zatopim v študij, kadar delam – in delam itak že od svojega 14. leta naprej. V tebi sem srečeval prijatelja, ki je vztrajal v dobrem in lepem celo tedaj, ko si gledal smrti v oči. Kako smo neki preživeli?

Že otroka so me starši uravnavali ven na dvorišče, ker sem tičal ves v knjigah, sicer pa sem slikal... in se potem tudi pri fotografskem mojstru Hlupiču izučil tečajniško fotografsko..., torej sem tudi fotografiral, najprej na steklene plošče..., in kot veš, sem imel doma celotni fotoatelj (naključje je namreč hotelo, da je umrl neki fotograf, potlej pa je vdova odprodala mojemu očku atelje po smešno nizki podceni, menda se je hotela "navlake" znebiti, jaz pa sem imel vrsto mehovk Kar Zeiss - Jena in vrsto različnih leč, rumenic, meglenic, samosprožilcev itd., medtem ko je bil pri nas doma konjiček:

fotografija in šah, seveda poleg molitve. Nedvomno si v 30ih letih še kakorkoli navzoč v literaturi znotraj urbanega mariborskega okolja, verjetno ne bodo različni sestavljavci *Mariborskih knjig* naklepno ali kako drugače vnaprej črtali tvojega imena in tvoje osebe, tvoje kulturne in literarne vloge. In se spomnim očetovega še deškega prijatelja dr. Srečka Korena – kakšen človek, kakšna medicinska odlika in odločnost! Da o drugih ne govorim...

V primerjavi z mariborskimi zvestimi ljudmi, s slovenskimi ljudmi je človeku žal, ko vidi toliko izdajalcev naših vrednot... Ali pa ti je sestavljaev *Mariborske knjige* pripravil preprosto samo *Raztelesenje*, ki si ga sam napisal leta 1977... - njega pač zanima bolj babja rit in to, da se "robustno" dobro počuti in da se ima za "redozemca" s srbsko provenienco... , Maribor ga skratka ne zanima, podobno kot ne zanima argentinsko slovenskega pisatelja, človeka na obeh straneh stene - od leta 1957 naprej... , kaj šele druge Čiče, ki jim je Maribor kvečjemu vmesna postaja in res mesto brez kakih urbanozgodovinskih, arheoloških, kulturnih, arhitekturnih in etnoslovenskih korenin. Ko sva večerjala v restavraciji hotela Orel nekajkrat z Bojanom Štihom, sem ga redno opozarjal, naj ne bo tako ostro usmerjen proti "južnjakom", čeprav je lepo in prav, da se gre sicer čistunstvo, a se preprosto ne spodobi, ker imajo pač tudi Srbi svoje pesnike in pisatelje, pa tudi čez Kolpo naši sosedje Hrvati imajo nedvomno svojo večznačno literaturo in kulturo. Štiha sem prav drezal z jezikoslovnimi domislicami, mu navajal svetovna imena jezikoslovja ter mu kazal – da že v jezikoslovju prevladuje vsaj enakost med jeziki in narečji... In čeprav mi je Štih "poskušal" dopovedovati, kdaj tudi celo znevrotiziran, kako ima on svoj prav, se nisva sprla – a ostala sva le pri ugotovitvah, on pri slovensko zakoličeni svoji logiki, jaz pa širše v navajanju jezikoslovne problematike. Res pa je, da je ponudil v Mariboru edinole vozač Štih gledališko možnost Filetu in ljubljanski "avantgardi", da bi vsaj malo prevetrili "industrijsko puščavo", a je dosegel prav nasprotno – na premieri "kegler6" so že po prvem dejanju obiskovalci gledališča dobesedno izpraznili dvorano, ostali smo samo Filetovi prijatelji in seveda igralci na odru: ko smo šli potem na popremierni likof v gostilno Kliček, mi je Volodja Peer, ki je igral škofovsko vlogo v gangsterskih gatah, povedal, da sploh ne ve, kaj in kako da je igral, podobno kot se ni svitalo niti avtorju, kaj naj bi bilo sporočilo

njegovih dramskih dejanj... - ampak Štiha pa je le "nategnil" in smo se šli nekakšen teater brez dramskih dejanj, je pač veljalo: *Grein vaun* – romaneskno kot leta 1979 in *Kuku*, romaneskno 1985... Kakšnega sestavljavca *Mariborske knjige* nikoli nisem videl ali opazil naokoli pri Bojanu Štihu, tudi ni nikoli prisedel k večerji v restavraciji hotela Orel k vozaču Bojanu Štihu: tukaj je bil Štih namreč res docela osamel. Jaz sem imel namreč svojo družčino v omenjeni restavraciji, tudi Alojzij Križman je zahajal vanjo, toda Štih se mi je v osamelosti skoro zasmilil – res je bil sam sredi puščave, ko se ni nihče, razen morda uradno, menil z njim. Nekajkrat sem Bojana Štiha obiskal tudi v gledališki direktorski pisarni – ki je bila, se mi zdi, zmeraj ista, s tistimi zlatimi venci in kakor s kramo naslanjačev-rekvizitov..., in vedno si je vzel čas, kljub očitni zaskrbljenosti za gledališko oziroma dramsko umetnost v Mariboru. Preprosto se ni ujel. Kaj so si mislili o njem občinarji, si samo mislim... A niti zasmehljivca grdilca ne koga drugega od peterice nisem videval, da bi se kdaj družil s Štihom v Mariboru: kakor da je tujek. V resnici pa se je znal Bojan Štih še kako raz/govoriti, kar v nemal se je, še zlasti ob "zgodovinskih" in kulturnih tematikah... in se ni obnašal odljudno in ne hohštaplarsko, prej sem srečeval tiščaplerstvo med "svojimi"... In tudi počutil se je Bojan Štih v Mariboru – samo kot vozač. Tega ni presegel niti v Ljubljani, kadar je že mimogrede nanese beseda na Maribor, se je spremenil v vozača, ki samo kot tujec prespi v mestu, gre v službo, potem pa spet nazaj... Verjemi, podobno se počutijo še zdaj nekateri univ. profesorice ali profesorji, ki so - bili - vozači: od dr. Gabi Čačinovič do pisatelja in glasbenega prof. Vlada Kovačiča...

Ah, Ana Karenina pa Kreutzerjeva sonata in Madame Bovary... Mme de Staël, celo Mme de Pompadour in Simone de Beauvoir..., kako da imam za osebno zamero nekako tudi čisto osebne, domala spominsko že izgubljene razloge, štajersko pa samo izrečem, da bi s tako malomeščanščino prej v Mariboru nekoliko drugače opravili kot pobje z našega "firtla" (torej iz naše četrti), zdaj pa je tako, da se različne "korifeje" košatijo s spolnokatedrskimi podvigi. Sam veš, kako se taki reče streže – ko takole strašansko kakor moralizirajo, se sekirajo, pa v spalnice zvijačno kar na katedru vdirajo... Sicer je prav, da bi naj imeli tudi v Mariboru človekoslovje, začeni tam, kjer se človek - telesno - poraja, torej v sli: ampak potem mi naj moralke ne pridigajo. Naš namen, da

bi se mestno vrnilo v urbano - slovensko mariborsko - življenje, kaže na umetniškost, na socialno ali na estetsko funkcijo bivajočega – regijsko. Koliko tolažbe ponudijo deklace z golobčkanjem! Ta regijska označenost je mogoča le v zgodovini mesta. Toda samo v veliki umetnosti in duhovnih vrednotah se lahko uveljavi življenje, ob vseh preprekah in zaostankih, ki jih zoper ideale in duhovno vodstvo običajno napletajo taki, kakor je sestavljavec *Mariborske knjige*. Tukaj bi se lahko pokazala izobrazba, tudi vzgojna plat mestnega življenja in epohalno zagotovljena etika. Kako da takšna objektivnost hlepi tudi po idealih preteklosti in beži v zgodovino, je znano: individualna knjižnost v besedovanju se spreminja v objektivnega duha. In potem ta objektivacija vedno obstaja za nekoga, za drugega. Umetnost je – ali pa je ni. Kar pisari primeroma sestavljavec *Mariborske knjige* prav tam, je vmes med zgodovinsko diletantsko površnostjo in izničanjem kulturnih vrednot ter literature v Mariboru, ker so literati izčrtani osebno. Kaj pa ve sestavljavec *Mariborske knjige* primeroma o posebnostih mesta, saj ga niti nikoli v Študijski knjižnici nisem videval ne "mediteransko" priseljeno ne mariborsko domače, res pa je bil nabavni, torej le vsebolj aparatčik in kakor zase skladiščnik v splošni Mariborski knjižnici – in v knjižnicah si je mogoče sposoditi tudi *Mariborsko knjigo*. In prav tukaj se obstoj ene objektivacije premenja z drugo: zato pa živi sleherno mesto tipično lastno mestno življenje in dihajo prebivalci tudi lastno ozračje. Šele na tem temelju je sploh mogoče tudi umetniško pričevanje npr. o Mariboru... - brez problematizacije duhovne biti tudi leposlovja ne bi bilo. – Pomislim še: ko ne bi bilo priseljencev iz mariborske okolice v mesto, tudi dlje iz Prlekije, z Dravskega polja, celo s Koroške, poleg priseljencev s Primorskega, ki smo jim nudili zavetišče in jim dali novo bivališče, bi bila *Mariborska knjiga* ne izšla v Ljubljani, ampak v Mariboru.

Dvorišča

Dvorezni dom in ječmen dvorednik
dvoročna igra z meči
je skrajno nevarna
vsak vbodljaj je dvopotezen

dvoriščniki otroci
v sandalih domače skačejo
v igri
med dvema ognjema

medtem ko dvorni norec prosi
v mislih sleherno laž
naj bo
resnica in pesem in sinje nebo

dvoriščni igrci muzikantarji
prihajajo in odhajajo
in na dvokljukem trneku
se ziblje cunjasta pupa

dvorne spletke dvorske šege
ognji gorijo grmade gorijo
mesto je dvorazsežno
v meni in zunaj dvorobo zunaj notri

Kako si narediš dandanes véliko ime, da si primeroma Miros že zgoraj poimenoma, kot v času, ko sem bil še jaz anagramsko psevdonimno nagrajena Valda Homoré... (Vlado Homeros = Valda Homores = Valda Homoré, leta 1962/63)?

Kljub hudi konkurenci že na začetku 60-ih let 20. stoletja je bilo mogoče zaznati, da smo tudi mariborski pesniki in pisatelji tvorno delovali z ljubljanskimi pisci: "mladi in stari"... Poleg obzirno meščanskih vpljudnosti je obstajala neka temeljna zavezanost, polna tudi rahlega zaupanja, ki se je spremenilo v prijateljske vezi. Le s to razliko, da osebno nisem sodeloval le z Ljubljano, ampak vsaj z jugoslovanskimi literarnimi razmerami in osebami: tudi z Oskarjem Davičom, Dušanom Matićem, Desanko Maksimović, Miro Alečković, da književnikov iz kroga *Bagdale* v Kruševcu ne omenjam, kaj šele Matice srpske v Novem Sadu in drugih, prav tako kosovskih pesnikov in pisateljev, od Ibrahima Rugove, Alija Podrimje do Enverja Gjergjequja..., če se omejim le na jug. Saj smo imeli bolj prijateljske odnose kot s sorodstvi... Če je le bilo mogoče, sem te uvrščal v skupne antologije, da sem le prejel priložnost so/urednikovanja... - ko naj se pokažejo mariborski pesniki, seveda skupaj z drugimi. Prav to širino in duhovno obzorje in kulturnost so mi kakor celo ozkogledi dogmatiki vedno zamerili – tudi z značilnimi, čeprav piškavimi, a odločilnimi izgovori običajne odklonitve, s predsodki znane "vzvišene", v resnici pa arogantne zavrnitve ali kar z uradnim kratkim odbitjem... - vsega tega je sposoben zdaj sestavljavec *Mariborske knjige*. In je tudi tako, kar sam dobro veš kot organizator književnih nastopov: si dober, povabiš, urediš, se trudiš, urediš..., na koncu pa poberejo slavo kakor drugi, ki so samo prišli, povedali svoje, bili na banketu z banketnimi sendviči in alkoholnimi in nealkoholnimi pijačami, odšli: tisk pa je poročal, kakor da si bil le organizator, medtem ko so bili kakor pesniki drugi... Prirejal si, tako kot jaz, jaz sicer bolj v prostorih krajevnih skupnosti kot v "mladinskih klubih" – svojevrstne slomškovske bésede. A žarišče kulturnosti je menda v Mariboru ugasnilo...? V novorevijaškem zborniku zgodovinskih opredelitev sem bral podobno, ko je v *Katedri* omenjen le bivši glavni urednik, ki je tjakaj "postavil" natisno le sebe, nadalje je tam kvečjemu le še njegov kompanjon. Ko je bila *Katedra* še odprta z mojim urednikovanjem, je objavljjal prozo tudi Ivan Herga...; v poeziji pa

nosim v srcu prijateljsko najbolj Marijana Tonkoviča, ki se je, mislim, navdihoval tudi ob Miguelu de Unamunu in pesniških osebnostih španske Generacije 98... Tukaj je bil še Bogdan Podpečan, pesnik refleksivno bolečih verzov in slovenske tragike – gimnazijec. In Davorin Valand, simbolni prozaist – pod Cankarjevim vplivom. In za film živeči in navdušeni Zdenko Vrdlovec, pa kaj kratkoprozni Davorin Valand/Walland, še aforist, vedno domiselni šahist Bojan Kavčič... - vsi s prve Gimnazije v Mariboru. A ti fantje so ostajali v mejah kosovelovstva, če se omejim na mladostništvo in iskreno sodelovanje. Vse drugo pa so bili vsi tisti, ki so se zbirali že gimnazijsko v posebne gruče, kjer naj bi vladala čredna mentaliteta... Skoraj mi je žal, da nisem ukrepal, ko so se šli v lažnem povzpetništvu lov na funkcije... - res pa je, da sem imel takrat bitne težave in sem živel v krvavih razmerah... Sam si doživljal podobno, tudi neverjetne socialne in druge pritiske. Zato pa poznam vso to ignoranco, ko se objavljajo le med sabo, le da pridejo do sredstev – torej do moči v objavah... Neverjetno se mi je videlo, ko sem bral tu in tam, kje vse da so bili nekateri, ki se omenjajo le zase: taktika je namreč takšnale – primeroma klika mariborske pajdašije se omenja edinole v *Mariborski knjigi* poimenoma, nismo pa poimenoma omenjeni tudi tako, kot bi bili nasprotniki; nadalje se ovesi takšnole sebeljubno in shinavčeno zapisarjenje še z znanimi imeni, od Leona Štuklja do Stanka Majcna, čeprav sam veš, da ne Majcen ne Štukelj nista bila v mariborstvu javno-umetniško navzoča, med olimpijci je bil resnično umetniško pomemben slikar Tošo Primožič (a tega ti sestavljavec *Mariborske knjige* ne bo omenil, ga ob omenjenem Leonu Štuklju ne imenuje, če gre tudi za zgodovino slovenske gimnastike in športa)...; tudi Edvarda Kocbeka se omenja, kakor da bi imela peterica kdajkoli kakšne zveze z njim – seveda pa je omenjen Kocbek le zaradi slavne jubilejne obletnice rojstva leta 2004... Prav je, da sestavljavec *Mariborske knjige* vsaj v Republiki Sloveniji prepozna izseljenske R. Jurčeca, ki je bil bratranec jugofirerja, pa tudi Zorka Simčiča... V resnici kdaj prej ni nikoli omenil ne zasebno ne javno teh dveh imen. Pa tudi v argentinskoizseljenskem tisku so včasih omenjali kakor v *Delovih Pismih bralcev* podobne površnosti in ideološko sporne oznake, ki niso bile utemeljene na dejstvih, ampak na programskih zasnutkih mimo: namesto da bi v dobro in svoj prid šteli, ko je jugofirer politično zaprl prav zaradi njih novinarja 7D, seveda krivično, so omenjali, da je menda ta pisal o

izseljenstvu češ pozitivno (torej povsem nekritično)... - v resnici je kakor galjot tvegala več z zaporom, ne pa zaradi kake nikjer izražene "naklonjenosti" političnemu izseljenstvu, ko bi kje sploh smel ali mogel javno objavljati take prispevke v SFR Jugoslaviji... - bi rad videl urednika ali slišal zanj, ki bi prej ne šel k Mitji Ribičiču ali vsaj do svojega glavnega in odgovornega urednika, da bi mu ta objavil kak take, politični emigraciji naklonjen prispevek v socialističnem tisku. Resnica je prej nasprotna: oblast se je izživljala nad vsakomer, ki bi kdaj javno izražal naklonjenost "klerofašizmu", kakor se je reklo, poleg tega pa so te slovenske ljudi na tujem istovetili še s tako rekoč velehrvaškim ustaštvom ali velesrbskim četništvo itd. Vzor nadzora je bil dognano sovjetski, in če poznaš sovjetske politične avtorje, od Vladimira Iljiča Lenina do Leona Davidoviča Bronštajna Trockega ali do Jožefa Visarionoviča Džugašvilija Stalina idr., veš, kakšnih metod so bili sposobni, vse pa v imenu razredno avantgardne in svetovne revolucije: jugoslovanski program udobomafije je bil učinkovit, ker je dopuščal prav politični policiji brezobzirno samovoljo in izurjeni lov na naključja.

In tako niti ni več pomembno, da sem poznal vse te avtorje, ampak so bili češ skupaj na začetku tisti, ki so tudi v Mariboru prijateljevali: na začetku novinar in poskusni pisatelj z bodočim udbovcem, sicer študentskim funkcionarjem, ko je bil ta fanatični pristaš jugofirerja in njegovih metod, pristaš militantne smeri in pozneje – udbovec, ki da ni imel v jugogestapu nikakršnega dela ter se je češ cele dneve samo klatil naokoli po gostilnah ali pisal nekakšna lažna "službena" poročila..., kar je Janek Švajncer tudi po svoje opisal knjižno v *Ministrovi sprejemnici...* - in tukaj se ti raz/jasni, kako da je kdo stopal po stopničkih navzgor; o organiziranih akcijah udbe proti meni – med študenti v študentski organizaciji sami ti ne bom poročal, le to omenim, da so včasih pripravili odbor zveze študentov Jugoslavije v Mariboru zoper mene tajno tudi po štiri ure in več, posebej pred letnimi konferencami, izdajalec prijatelj pa se je v takih primerih brž spremenil v psevdonimno "Manico Lobnik", verjetno skupaj z maničnim humoristom, ter me napadel v 7D... Kljub takim koordinacijam niso vedeli, da poznam tovrstno metodologijo iz sovjetskih avtorjev – ter sem se znal ubraniti, nekaj tudi po rimskih vzorih ali ciceronsko "politično"... In tukaj še izrečem, da sem odklonil mesto gl. ali odg. ur. na

Katedri, saj sem vztrajal venomer le v uredništvu kulturnega urednika prav tam: izobraževanje in kultura študentske mladine je bila zame preveč pomembna tematika, da bi se ukvarjal z "drugo" politiko, namreč v odvisnosti od takih ali drugačnih botrov ali političnih botric... Včasih si sam spontano ali iz literarnih nagibov poskušal širiti ozračje poezije med ljudmi, nastopila sva tudi v domu starostnikov v Mariboru, pisal si prozo in satirične publicistične prispevke, dramske tekste, otroško leposlovje..., ko nisi nikogar oviral. Peterice se praktično niti ostreje dotaknil nisi, da te zdaj sestavljaavec *Mariborske knjige* poljubno "skensla" in te bo brisal in izčrtal povesod, še iz mestnega kulturnega spomina: kakor da je obstajal v literarnem Mariboru le krog sebinamenjene in egotizirano provincialne peterice, sicer pa so omenjeni vsi tisti, ki jih v Mariboru ni bilo: kar velja prav za politično izseljenstvo. Ko gre namreč za literarne klane in grupaške tendence črednih ljudi, ne morem govoriti več o estetskih, literarnozgodovinskih, o literarnoumetniških ali celo o literarnoteoretskih, celo ne o literarnosocioloških ali psiholoških kriterijih, ampak o spreobrnjenem pomenu, ko jim je nevarna sleherna individualnost – zato toliko pisarijo in čvekajo, da je tudi v postmodernem času sleherna individualna - osebno zrela - zavzetost odveč, da velja le še skupinska volja v določnih združbah in z določnimi politikami in programi – kot vsakovrstna vstousmerjenost. Vselej ko so priplezali ali pricandrali taki povzpetniško na vrh, sem vedel, da za kulturo in leposlovje ne bo kruha; brž ko je dobil uredništvo trdo v roke sestavljaavec *Mariborske knjige*, bi morali vnaprej računati, da bo ravnal z nami ko svinja z mehomo, potem pa bo malomeščansko vzpostavil neko lastno sodelovanje, ki ga sploh ni bilo. Zato pa v sestavljaavec v *Mariborski knjigi* omeni poimenoma od Leona Štuklja do Rude Jurčeca, od Edvarda Kocbeka do Zorka Simčiča..., čeprav vsaj javno ni povezav med njimi in njim, celo ko gre za otrobarjeve prispevke, ga ni, sestavljavca *Mariborske knjige*, ker je pač naposled realkar, ki se ni ukvarjal z literaturo drugače kot na način "avantgarde", kar je tudi mogoče, toda druge bi moral dopustiti biti in jih objaviti; izkoriščajoč svoj položaj je sestavljaavec *Mariborske knjige*, kot bi rekel panevropsko, a slovensko zavedno France Bučar, uprizoril nezaslišano objestnost, vse mariborske literarne ustvarjalce pa bi proglasil za malodane "nacionalne izdajalce"...

Odhitevanje ali pesem o zamudi

Z Mariborčani zamudim mariborčana
nikoli ne pridem več na Kolodvorsko
koder se življenje začinja
moje in tvoje dvorišče cementno smetišče

Vse kar se je zdelo resnično
je komaj kje premično skozi
čas naprej in nazaj brez postaj
do poslednjega niča

Čisto so nori ptiči
zmedeni na selivski poti
tiri so naposled prva perspektiva
iluzija da prispem na mariborsko letališče

Svobodne asociacije so nekaj drugega v psihologiji in psihiatriji, nekaj čisto drugega pa v poeziji ali likovnih umetnostih in filmsko...

Zdi se, da nekateri niso mogli pisati drugače kot – skupinsko, že kajpak v Ljubljani in med študijem, čeprav Ivu Svetini ali Milanu Jesihu, Tomažu Kralju ali Tomažu Šalamunu, niti Matjažu Kocbeku ali Denisu Ponižu, Ferdinandu Miklavcu ali Dimitriju Ruplu, Juretu Deteli ali Alešu Kermaunerju, prej še Hermanu Voglu ali bratoma Paš – Ingo in Boris... ne bi mogel pripisati nikoli čredništva: ljubljansko literarno ozračje je bilo namreč vedno tudi dovolj oporečniško, da se ni zalizalo ne v institucijo niti znova v fašizacijo Ljubljanske pokrajine kakor med vojno. Zato pa so bili razvidni vseprej tudi prikriti pomeni, a je bilo v permutacijah objavljivo tudi v Mariboru: v *Dialogih* in posebej, ko sem urejal *Katedro*, kulturno rubriko. Ubesedeni ideološki modeli se niso posrečili niti v "kavčičevstvu": ti brž povem, kaj in kako – ko se omenja Staneta Kavčiča, so tukaj še kompartijski sodelavci in kolaborantke: Milan Kučan, Mojca Murko oziroma Drčarka, Janez Kocijančič, Ivo Tavčar, Ernest Petrič, Tone Kropušek iz Maribora, Boris Vadnal, France Hočevar, Živko Pregl, France Hočevar, Zdenko Roter..., ne pa samo tisti, ki so se sklicevali na "soliberalizem", v Mariboru prav novinarski povzpetnik, v Ljubljani pa moj prijatelj Tone Remc s svojim – poslanskim republiškim - krogom... Kako se veže sicer posredno grupna mentaliteta črednosti vselej na programske smernice in diktat, je do nerazpoznavnosti bilo razpluznjeno v raznovrstnih sestankovanjih, kjer so uradno sprejemali točke itd. Kje so zdaj vsi tisti, ki so nas onemogočali? Ko piše primeroma novinarski uspešnej o prvem dnevu osamosvojitvene vojne za Slovenijo, omeni, kako ga je tedanji predsednik in partijski šef Milan Kučan poklical, češ da žena Štefka vprašuje, kako da si bosta v Mariboru ogledala Traviato... - medtem ko je njegova žena Olga, zaposlena v SNG Maribor, sporočila, da zaradi vojnega stanja kaj takega ni mogoče...: tukaj gre za mimogrede omenjeno odlično zvezo med Kučanom in pripadnikom zakrinkanega varuštva, kar je ta kakor prekucuh razkril "dnevniško", ko ni previdneje pomislil, da se lahko kdo vpraša, kako da prav "ta mali" kliče prav njega...; enako dobra naveza je tudi med učiteljskišniškim kadrom in Milanom Kučanom, ki se tudi seveda tovariško in prijateljsko tikata... - da boš vedel, kje so grupne korenine tudi

bivših uspehov, namreč ne v estetskih ali umetniških in leposlovnih, stilističnih ali poetičnih... kriterijih, marveč vsebolj po znanstvu in "organizaciji". O bivšem državnem predsedniku je treba reči, da je moral funkcionirati v dobroti za vse slovenstvo, očitajo pa mu prav nasprotno... Kot je znano, je bivši partijski šef v SFRJugoslaviji skenslal vse in vsakogar, ga tudi ignoriral, ko je šlo za morebitno "opozicijo" ali kakršnokoli oporečništvo, razen če ni bilo tako oporekanje kakor med sabo zmenjeno... Sam sem v tistih časih osamosvojitvene vojne deloval vseskozi za Slovenijo: tudi z mednarodnimi zvezami, prišel sem na ustanovni kongres Svetovnega slovenskega kongresa, sodeloval v komisiji za sprejem temeljnih dokumentov itd., sploh nas je Spomenka Hribar lepo sprejela. Potem sem v *Delu* še med vojno pisal proti debeloritim srbskim generalom tam doli..., hodil sem po poročila k Dejanu Verčiču, dobremu znancu še iz Maribora, namreč v STA, obenem sem komentiral vojne dogodke..., res pa je, da nikjer nisem so/deloval ne z Milanom Kučanom ne s tistimi, ki so brž usvojili položajno aktualnost politične opredelitve..., podpiral pa sem nekako dr. Janeza Drnovška, ker mi je bil blizu zaradi življenjske umirjenosti in ekonomičnosti izrednega poguma: ko so ga napadali, sem poskušal blažiti in odbijati tiste krivične napade. Ustanovil sem ali soustanovil tudi nekaj društev: ker nismo smeli imeti Slovenci do osamosvojitve svojih grbov zaradi tujih nad/oblasti, sem so/ustanovil prvo slovensko Heraldično-genealoško-veksiloško društvo Slovenski ščit, jezikoslovno društvo Jernej Kopitar: Kopitarjevo društvo Slovenije – v Ljubljani, prej tudi Društvo za naravni zakon..., obenem sem se ukvarjal z ekološkimi in človekovimi temeljnimi pravicami in seveda krščansko sodeloval s cerkvenimi strukturami – a tukaj le posredno. Zdaj se mi odkriva slovenstvo v neki drugi luči: v pomenu zanikanja vsega, kar smo storili in kar sem udeležan pozitivno... Marsikaj od tega sva prediskutirala z danes rajnkim prijateljem Jožetom Pučnikom – ampak nikoli v literarnoumetniškem, marveč le v družbenem, političnem, sociološkem, upravnem, narodnem... smislu. V šolah se nismo učili o ustanovitvi Visoke bogoslovne šole ali Slovanske čitalnice v Mariboru..., še o generalu Maistru - Vojanovu - nič. Ta tradicija nezanimanja za Maribor se ohranja še v postmoderni dobi slovenske suverene nacionalne države. Filozofa Tine Hribar ali Ivo Urbančič bi opredelila prej dialog kot neverjetno izčrtavanje, ko je

značilno in znano, da se zdaj skoro nikjer ne pogovarjajo niti o kulturi, o literaturi..., češ da je egotizem dovolj zase uspešen ter ne potrebuje nobenih razprav: kot pomniš, pa smo v družčinah, tudi mariborsko, veliko tvegali, ko smo že govorili o kulturi in sanjali pesniško..., tudi pri meni doma.

Danes se vprašujem, kakšne bivalno-delovne pogoje pa smo v resnici imeli umetniški ustvarjalci? V Mariboru smo na eni strani tolkli odpor proti malomeščanščini, saj se nismo obogatili ter nismo spadali v pridobitništvo. Spet in znova ugotavljam, kako zdaj obračajo jezike in se javno sprenevedavo lažejo, ko pa gre zares – se brž umaknejo... Zakaj in čemu, meniš, je Maribor slovenski (s tem pa tudi vsaj Ptuj in Celje ter vsa ta naša Štajerska)? Ko bi se general Rudolf Maister pisal Rodolfo Maestro, bi sicer bilo na kupe jezikanj, pričkanj, politično kakor "mediteranskega" temperamenta, vsi bi bili javno važni in izzivaški v gestikulacijah..., ampak regije in mesta bi pripadala kar brž tujcem, tako kot Trst, Gorica, Julijska krajina in Furlanija... in sploh kraji, od koder so se že prej "Čiči" priseljevali tudi v slovenski Maribor, kjer so dobili največ zaposlitev kot orožniki, dacarji ali financarji (in včasih zato niso bili priljubljeni): in prav tako novo "čičarijsko" stvarnost zagovarja priseljeni sestavljaivec *Mariborske knjige*. Kajti mene kot Štajerca ne zanima, tudi če me kot maistrovca sestavljaivec *Mariborske knjige* z drugimi sploh ne omeni, kaj imajo takšni tipi sploh sčvekati, ampak – ali bo Maribor dejansko s takimi metodami še lahko slovenski? Kajti grupe, klike, klani brž obrnejo ploščo in že se pojavijo drugi gobezdači, ki spet omenjajo le svoje in samosvoje le svoje... ; ko bi general Rudolf Maister samo izdeloval programe in v kliki izčrtaval imena, bi tudi *Mariborske knjige* ne bilo, pa tudi drugih slovenskih knjig ne... Finta zgovarjanja na "kapitalizem" je spet raznarodovalna in ne potrebuje leposlovja. Nasploh menijo, da bo mogoče znanstvenost itak izražati zgolj v amerikanščini, pa še to v popačeni amerikanščini...: te to kaj spominja na jugoslovanska "skupna jedra" in že prej na asimilacijo slovenstva v pangermanstvu...? Tukaj si označen slovensko že kot Prlek, ki pač nima gobezdaškega temperamentnega nastopa: sam si šel nekoč "mazat" za slovenske krajevne napise na avstrijsko Koroško, da bi slovenski kraji nosili slovenska imena na krajevnih tablah. S tem v zvezi: se Trg revolucije še vedno imenuje tako? Mar ne bi sestavljaivec *Mariborske knjige* raje izbrisal takih

imen...? Ali pa naj v Mariboru govorim "hencklovsko", saj nemško vendarle obvladam...? Verjemi, kljub temu da si izbrisan povsem iz *Mariborske knjige*, se bova pogovarjala še vedno slovensko. Mariborske znanstvenike tudi izpuščajo iz "slovenskih" enciklopedij in leksikonov... Kot vse kaže, je prevladalo neko tujerodno klikarstvo, ki je močnejše od tistega, ki je priredilo v okupacijski Kraljevini Italiji – v Ljubljanski pokrajini znameniti medvojni literarni nastop... Zdaj nas ne brišejo več tujci, ne Avstrijci ne Italijani ne Nemci, ampak kar sestavljavec *Mariborske knjige* in slovenski čredni tipi na klikarske načine. Obenem pa se obnašajo vsi taki sestavljalci, kakor da bi nas bilo umetnikov in znanstvenikov na Slovenskem ničkoliko, kakor da smo pravzaprav ne le na samem svetovnem vrhu pismenosti, najvišje kulture in blaginje, temveč povsod prvi na znanstvenih področjih... - resnica je temu običajno prav nasprotna, še premalo nas je, ki nismo le povzpelniki, vsaj kar velja za Maribor in okolico. Predsodek malomeščanščine, da češ v Mariboru spet uspeva le nemčurska kolona klik, pa ustreza tistim, ki ta predsodek zahrbtno izgovarjajo: razen teh, ki bivajo v Ljubljani ali vsaj Stanka Majcna, ki je bil svojčas podban, so sami mariborski umetniki itak izrinjeni. Medtem pa se naročnik pojavlja s svojim spisjem v vseh tovrstnih mestnih knjigah, ki jih izdaja kot tajnik založbe, urednikovanje pa da klanskim... in ko je "samoumevno", da pač naročnik tudi spada noter. In res, primerjava med temi knjigami pokaže, da je skoro vseeno, za katero mesto gre posebej: z izjemo *Celovške knjige*. A neučakani spet spustijo dušico v kulturni pekel... S *Celovško knjigo* se kakor že končuje "niz" naročenih sestavljavcev, ki so po svoje sestavljali literarno podobo mest tako, da bi v naslovu navedeno mesto lahko bilo podobno vsebinsko drugemu: pesmi, zgodbe, pričevanja so tudi za sestavljavca *Mariborske knjige* z njim samim bile dovolj ilustrativne, da ni vmesnih poglavij, ampak so samo in samo tisti, ki so prejemljivi: in mednje sklopno ne spada nihče, ki ni klansko čredni tip. Kot da ni bilo nikoli časnika *Slovenski narod* (1868) ali *Skazove Narodne tiskarnice* (1871), če se omejim na slovensko natisnjenost.

Sto let pozneje imaš tukaj jugoslovanski titoizem in generacijsko v Sloveniji komunistarja harmonikarja Staneta Kavčiča (*Igraj na harmoniko Stane, o Stane, o Stane...*) [v Mariboru je strašil naokoli s harmoniko v tistem času "borec"

Ladislav Grat – Kijev, ki se je tudi opotekal od krčme do krčme in agitiral za Sovjetijo nekako pangermanskega okusa, docela zmešano], na Hrvaškem Savko Dabčević-Kučar in Mika Tripala, v Srbiji Marka Nikezića, Latinko Perović, v Makedoniji Krsta Crvenkovskega in S. Miloskega... Vsa ta imena verjetno v letu 2005 v Sloveniji ne pomenijo nič, so pa veljala v svinčenih časih kot nekakšna topilnica idejnega svinca, čeprav še vedno samo in samo komunistično. Kultura in literatura se nista hoteli prirejeno podrediti določilom takih sodobnih ideomitologij, marveč je pesništvo kdaj prestopilo celo v oblike sarkazmov, paradoksov, fantastike, tudi v razvejani karnizem in v letrizme..., ko so postale besede preveč nebogljene, da bi se kaj premaknilo v bivanjskih slovenskonarodnih situacijah. *Mariborska knjiga* je ta čas spretno prikriila, kakor da se v naših mestnoslovenskih prostorih ne bi silile prav protičloveške sile in demoni – vidni demoni ideološko praznih zrcal. Začelo pa se je najprej v mariborskem gradu, med Kamnico in Košaki, med Počehovo in Radvanjem, začelo se je ob Dravi in tostran čez most v Gradec, onstran čez most do Ljubljane in Trsta, začelo se je med stolpi in na ulicah, z vsem, kar premore mesto: od gosposke in sodnije do bolnišnice usmiljenih sester, od cerkva do minoritske vojašnice, od kresije do gimnazije z Alojzijevo cerkvijo, od rotovža do gostiln... Na Grajskem trgu je bilo sredi mesta, ko smo posedali kdaj tudi s Slavkom Tihcem in drugimi..., tudi z Zlato Vokač... in sem govoril javno proti sovjetski novi okupaciji Češke leta 1968... Zdaj brišejo tudi stare mariborske družine.

V Mariboru si bil z mano vred najbolj prepoznaven že kot Mariborčan: med ljudmi, ki si jih navajal k branju slovenskega leposlovja.

Če pogledaš v izdaje Založbe Obzorja Maribor, zlahka ugotoviš, da so bili prav v tej založbi dobro zastopani prav slovenski - tudi "svojevrstni" - avtorji. V tem smislu je bila Založba Obzorja Maribor tudi naklonjena "hišnim" avtorjem, kot se reče: to zavezanost je sestavljavec *Mariborske knjige* prav tako izčrtal, jo uničil. Šele s *Celovško knjigo* bi se naj začel niz knjig o mestih v pesmih, pričevanjih, esejih in prozno. Mariborski slavisti ne pišejo tukaj literarne zgodovine... Le novejši zgodovinarji so opisali nekaj valov medvojnih deportacij in medvojno zlo, tudi Pohorski bataljon itd. – ker je vsaka smrt tudi

rana v celotno narodovo telo. Danes je nadomestek tistih vojnih umanjkljajev v avtomobilskih in prometnih nesrečah vsakoletno... Tako imenovana pričevanja v *Mariborski knjigi* ne bi smela biti dojeta ali prebrana le kot dimna zavesa narobe razumete agitacije in propagande. Kajti ko upoštevam modnost tega postmodernega časa, se primeroma že na Edvarda Kocbeka zdaj sklicujejo eni in drugi, levi, desni in sredinski, kot da gre za usmerjeni monopluralizem - kulturnih - grup in založb in sploh literarnih ter kulturnih klik in grup, ki tvorijo prirejanje sredstev v svojo korist ter spreminjajo svoje čredništvo v sebilastni politični interes. Zato ne poznajo nastopaški tipi v motivih ob preigravanjih niti zadrege. Zato ekskluzivizem kot diskriminacija ni nikoli privilegij, tudi če te hočejo spremeniti, pesnika, samo v običajnega državljana – kar počne tudi *Mariborska knjiga* tudi z vsemi literati, ki jih je sistem po obrazcu prikrivanj izčrtal na koncu že prej. V tej *Mariborski knjigi* manjka skratka obdobje povojnega Maribora, manjka pa tudi predstavitev mariborskega življenja po slovenski državni osamosvojitvi.

Sklepno velja ugotovitev, da je knjigo o mariborskih besedilih izdala ljubljanska založba, ki jo vodi naročnik, član peterice: zato je bilo odstotkovno kakor dogovorjeno, kdo bo objavljen in omenjen in kdo ne. Temu sledi ugotovitev, da Maribor ni več samo industrijsko mesto, niti ne le kakšno prehodno mesto, od koder zbeži menda še zadnji naključni turist, kar je sicer popotni motiv galjotskih piscev in tistih, ki so srečevali na mariborskih ulicah samo volkove in volkodlake, ko so bili v vinjenem stanju. Zdaj spada tudi - literarni - Maribor v Evropsko unijo, pa če je tako *Mariborski knjigi* prav ali ne. Potuhnjena so sumničenja, ki jih je razširjala sama mariborsko konfidentska udba, ko je res širila proti nam denunciantstvo: ampak v tekmi literarnih bizgecev bariglastih in marulekov ni imela posebnega uspeha. V slovenski osredinjenosti tukaj v Ljubljani je namreč tako, da so meje mojega jezika tudi meje mojega slovenstva. Ve se, na čigave stroške...

Lepo bodi pozdravljen, prijatelj Miroslav, želim ti najprej in slednjič samo - zdravja, prav tako tvoji družini in glasbene uspehe tvoji hčeri!

Vladimir

VLADIMIR GAJŠEK

PISMO PRIJATELJU MIROSLAVI SLANI MIROSU

1. izdaja, 2010

založila in izdala

Intelyway webmedia

za založbo

Vladimir Gajšek

urednik

Vladimir Gajšek

lektor

Vid Gajšek

opremil in tehnično uredil

Vid Gajšek

ilustrator

Vid Gajšek

© Intelyway webmedia, 2010, Ljubljana

vid.gajsek@intelyway.com

vladimir.gajsek@intelyway.com

Danes se vprašujem, kakšne bivalno-delovne pogoje pa smo v resnici imeli umetniški ustvarjalci? V Mariboru smo na eni strani tolkli odpor proti malomeščanščini, saj se nismo obogatili ter nismo spadali v pridobitništvo. Spet in znova ugotavljam, kako zdaj obračajo jezike in se javno sprenevedavo lažejo, ko pa gre zares – se brž umaknejo... Zakaj in čemu, meniš, je Maribor slovenski (s tem pa tudi vsaj Ptuj in Celje ter vsa ta naša Štajerska)? Ko bi se general Rudolf Maister pisal Rodolfo Maestro, bi sicer bilo na kupe jezikanj, pričkanj, politično kakor "mediteranskega" temperamenta, vsi bi bili javno važni in izzivaški v gestikulacijah..., ampak regije in mesta bi pripadala kar brž tujcem, tako kot Trst, Gorica, Julijska krajina in Furlanija... in sploh kraji, od koder so se že prej "Čiči" priseljevali tudi v slovenski Maribor, kjer so dobili največ zaposlitev kot orožniki, dacarji ali financarji (in včasih zato niso bili priljubljeni): in prav tako novo "čičarijsko" stvarnost zagovarja priseljeni sestavljaec *Mariborske knjige*. Kajti mene kot Štajerca ne zanima, tudi če me kot maistrovca sestavljaec *Mariborske knjige* z drugimi sploh ne omeni, kaj imajo takšni tipi sploh sčvekati, ampak – ali bo Maribor dejansko s takimi metodami še lahko slovenski? Kajti grupe, klike, klani brž obrnejo ploščo in že se pojavijo drugi gobezdači, ki spet omenjajo le svoje in samosvoje le svoje... ; ko bi general Rudolf Maister samo izdeloval programe in v kliki izčrtaval imena, bi tudi *Mariborske knjige* ne bilo, pa tudi drugih slovenskih knjig ne... Finta zgovarjanja na "kapitalizem" je spet raznarodovalna in ne potrebuje leposlovja. Nasploh menijo, da bo mogoče znanstvenost itak izražati zgolj v amerikanščini, pa še to v popačeni amerikanščini...: te to kaj spominja na jugoslovanska "skupna jedra" in že prej na asimilacijo slovenstva v pangermanstvu...? Tukaj si označen slovensko že kot Prlek, ki pač nima gobezdaškega temperamentnega nastopa: sam si šel nekoč "mazat" za slovenske krajevne napise na avstrijsko Koroško, da bi slovenski kraji nosili slovenska imena na krajevnih tablah. S tem v zvezi: se Trg revolucije še vedno imenuje tako?